

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Scheiden doet leiden

Veenswijk, M.; Kakebeeke, A.

Citation

Veenswijk, M., & Kakebeeke, A. (1989). Scheiden doet leiden. *Bestuurskundige Berichten*, 4(1), 6-7.
Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233145>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233145>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

scheiden

doet

leiden

Met een hoorcollege in een goed-gevuld Groot Auditorium nam professor van Braam op 30 september afscheid van 'zijn' Leidse bestuurskunde.

In zijn rede ging van Braam na hoe onze bestuurskundige kennis omtrent de nederlandse ambtenaren zich na het verschijnen van zijn dissertatie in 1957 heeft ontwikkeld en welke verschijnselen sindsdien onderwerp van bestuurskundig onderzoek zijn geweest.

Daartoe had hij twee 'ordentelijke' vragen geformuleerd die als volgt luiden:

a. Is onze bestuurskundige kennis omtrent structuur en functioneren van het ambtelijk apparaat, omtrent ambtelijk gedrag en bureaucratie in Nederland sinds 1957 toegenomen?

Zo ja in welke zin.

b. Wat weten we, empirisch bestuurskundig gesproken, eigenlijk van de nederlandse ambtenaren? Nu, in vergelijking met de periode dat ik mijn dissertatie schreef?

ambtenarij

Het eerst dat van Braam opvalt is dat de bestuurskunde zich niet systematisch heeft beziggehouden met het fenomeen ambtenaren. De aandacht van de bestuurskunde heeft zich beperkt tot

de volgende drie hoofdgebieden. In de eerste plaats is dat de herkomst, recrutering en carrière van de ambtenaren. Vervolgens kan het tweede hoofdgebied worden aangeduid met 'politisering' en 'ambtelijke macht'. De toename van de empirisch gefundeerde kennis, iets waar hij gedurende zijn gehele rede op bleef hameren, is op dit gebied aanmerkelijk minder dan op het voorgaande. Het derde hoofdgebied duidde hij aan met trefwoorden 'ambtelijke organisatie', 'ambtelijk gedrag', en 'cultuur'. De belangstelling voor deze onderwerpen is vooral onder invloed van de bezuinigingen sterk toegenomen.

Maar, "hoe ambtenaren zich werkelijk gedragen weten wij slechts uit een beperkt aantal onderzoeken". Ten opzichte van 1957 zijn we volgens hem wat betreft onze wetenschappelijke kennis omtrent verschijnselen van bureaucratie, ambtelijk gedrag en ambtelijke cultuur niet zo heel ver gevorderd.

Kritiek op ambtenaren is volgens hem in de eerste plaats politieke kritiek. De recente parlementaire enquetes, de A.B.P. en de Walrusaffaire kunnen als illustratie dienen voor de tendens dat de laatste jaren ministers zich in het openbaar tegen hun eigen ambtenaren keren.

empirie

Vervolgens gaat van Braam in op de kwaliteit van het bestuurskundig onderzoek over de nederlandse ambtenarij, dat in de laatste veertig jaar verschenen is. Hij constateert ten eerste dat grote delen van de ambtelijke wereld vrijwel buiten de bestuurskundige discussie en het bestuurskundig onderzoek zijn gebleven. Als voorbeelden draagt hij aan dat er sinds 1957 geen empirische studies over lagere en middelbare ambtenaren zijn verschenen en dat ook gemeente-ambtenaren buiten beschouwing zijn gelaten. Ten tweede signaleert hij in de bestuurskundige literatuur nogal wat 'impliciete vooroordelen, onbewezen stellingen en voor-wetenschappelijk taalgebruik'. Uitspraken over bijvoorbeeld het vermeende risicomijdend gedrag van ambtenaren mogen van hem in een politieke vergadering gedaan worden, maar zij mogen niet 'door toga en baret van een onverdiend prestige worden voorzien'.

PRAAG

Praag, de stad met de vele torentjes, de Karlsbrug, zijn schitterende gebouwen. Praag, hoofdstad van Tsjechoslowakije. een Oostblok land met nagenoeg het zelfde cultuurpatroon als West-Europa. Voor de tweede wereldoorlog een industrieel hoog ontwikkelde staat. Een democratie die niemand kon onderdrukken. Na de tweede wereldoorlog een dictatuur. Praag, de stad van de BIL-excursie.

Er zijn ook nieuwe ontwikkelingen maar er wordt te weinig aandacht besteed aan het empirisch onderzoek en de toetsing van de hypothesen.

Hoogerwerf wordt aangehaald om de conclusie te onderbouwen dat er méér empirisch onderzoek nodig is: "Empirisch onderzoek naar de positie van ambtenaren in Nederland is schaars. Maar zo mogelijk nog schaarser is empirisch onderzoek naar gedragingen van ambtenaren, naar opvattingen van ambtenaren en naar opvattingen over ambtenaren. Wetenschappelijk onderzoek waarin de rol van ambtenaren centraal staat, is in Nederland tot nu toe niet verricht."

Marcel Veenswijk & Annelies Kakebeeke